

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การสืบเนื่องและการเปลี่ยนแปลงของ เรือนอีसान :
	กรณีศึกษาบ้านหนองขาม จังหวัดกาฬสินธุ์
ชื่อนักศึกษา	นายสมชาย นิลอาธิ
สาขาวิชา	มานุษยวิทยา
ภาควิชา	มานุษยวิทยา
ปีการศึกษา	2532

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาการสืบเนื่องและการเปลี่ยนแปลงของ เรือนอีसान โดยใช้บ้านหนองขาม กาฬสินธุ์ เป็นกรณีตัวอย่างในการศึกษา ด้วยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากการสังเกต สัมภาษณ์โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมอยู่ในชุมชนหมู่บ้านตามโอกาสต่าง ๆ ทั้งในยามปกติ เมื่อมีเทศกาลงานบุญ ประเพณีต่าง ๆ และช่วงที่ชาวบ้านประกอบอาชีพตามฤดูกาล ประกอบกับการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า มีการแยกครัวเรือนออกจากครอบครัวรวมในเรือนใหญ่ไปอยู่กันเป็นครอบครัวเดี่ยวด้วยการสร้างคูปก่อ เล้าหรือเหย้า เป็นเอกเทศมีอิสระทาง เศรษฐกิจ เป็นของตัวเอง โดยมีเป้าหมายหลักที่จะต้องสร้าง เรือนใหญ่ของตนเองให้ได้ เพื่อตอบสนองประโยชน์ใช้สอยในครอบครัว และค่านิยมของสังคมที่จะบ่งบอกสถานภาพได้ แล้วจากนั้นก็จะมีครอบครัวใหม่แยกครัวเรือนออกไปอีกเป็นเหมือนวงจร เช่นนี้เรื่อยไป แม้ภายหลังจะมีการเปลี่ยนความปรารถนาอันสูงสุดจากเรือนใหญ่มาเป็นเรือนบังกะโล้ว เรือนกระเป่า เรือนไทยใหญ่ และเรือนชาอุกันบ้าง ด้วยเหตุผลทาง เศรษฐกิจและสถานภาพในสังคมก็ตาม แต่ก็ เป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงทางด้านลักษณะรูปแบบของ เรือนพักอาศัยเท่านั้น แต่ โครงสร้างของ เรือนพักอาศัยก็ยังคงดำรงอยู่ได้ เพราะยังสามารถตอบสนองประโยชน์ใช้สอยต่าง ๆ ของโครงสร้างระบบครอบครัวได้ และยังมี ความเชื่อหลายอย่าง เป็นเครื่องคอกย้ำสนับสนุนให้มีการสืบทอดต่อไป

Thesis Title Continuity and Change of The
 Traditional House in Northeastern
 Thailand :
 A Case Study of Ban Nongkham, Kalasin.
Name Somchai Nil-a-thi
Concentration Anthropology
Department Anthropology
Academic Year 1989

ABSTRACT

The purpose of this study was to trace tack and investigate the continuation and transformation of the traditional Northeastern house. Nongkham village, Kalasin province, was picked out as the case study. Based on the field work, the data were obtained by observation and interview. To do this, participation in the Community on various occasions, both the regular activities done for a living and dependent on certain seasons and the festivities mostly concerned with merit-making was necessary. In addition to Personal contact and eye-witnessing, a great deal of information was derived from related literature. The findings were as follows : The secession of nuclear families from their larger or stem family (Ruan Yai) really existed. They would dwell exclusively in a sort of house called "Toop-Taw-Lao" or "Yao", and would rather be free to deal with their own economical affairs for the purpose of establishing Ruan Yai, a self-reliant household. Such an

effort would, as a result, provide them with household utility, and also in the respect of social values, their social status would be identified. Thereupon a new family would secede from this Ruan Yai again. This generative and cyclical feature would repeat itself again and again. Although their ultimate goal might later on be changed in some degree from the expectation of the Ruan Yai to a bungalow house (Ruan Bungalow), a "pocket" house (Ruan Krapao), a Thai Yai house (Ruan Thai Yai), and a Saudi house (Ruan Saudi) due to the economical and social status consideration, it was only the form of the residence that changed ; its household structure, however, remained the same since their needs of household utility could be met in the structural aspect of the family system. A great many beliefs, moreover, enhanced the tendency to continue this tradition.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้ สำเร็จได้ด้วยความสะดวกจากหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม อาจารย์ที่ปรึกษาผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและชี้แนะแนวทางในการศึกษามาแต่แรก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปราณี วงษ์เทศ ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิวัฒน์ ฉิมพาลี และคณาจารย์ภาควิชามานุษยวิทยาทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ความคิดให้ รวมทั้งคุณสุจิตต์ วงษ์เทศ บรรณาธิการวารสารศิลปวัฒนธรรมผู้ เป็น เสมือนพี่ชายและครูบาที่ให้ความรู้ความคิดและความเอื้ออาทรมาโดยตลอด

นอกจากนี้ ขอขอบคุณพระครูประโชติวรานุรักษ์ เจ้าอาวาสวัดวงศ์สว่าง-ธวัชาราม อาจารย์กฤษร สมร อาจารย์ใหญ่โรงเรียนหนองขามวิทยา คุณหมั่น สุ่มลละ ผู้ใหญ่บ้าน และชาวบ้านหนองขามทุกคนผู้ เป็น เสมือนญาติ รวมทั้งนักศึกษาปริญญาโทภาควิชามานุษยวิทยาทุกคน และอาจารย์รำไพ อุคมไพจิตรกุล คุณมธุรส แสงมหาชัย แห่งวิทยาลัยครูมหาสารคามที่กรุณาช่วยจัดพิมพ์จนสำเร็จ